

Bijeljina

Бијељина

THE city
of FUTUREград
БУДУЋНОСТИ

1. АНАЛИЗА АНКЕТНОГ УПИТНИКА ЗА ПРИВРЕДНИКЕ ГРАДА БИЈЕЉИНА

Градска управа Града Бијељина, односно Одсјек за локални економски развој и европске интеграције у току 2019. године спровео је анкету међу привредницима са подручја Града Бијељина. Анкетним упитником за привреднике прикупљени су одговори на двадесет два питања, међу којима су била питања затвореног типа, са понуђеним одговорима, али и питања отвореног типа. Укупно 152 привредна субјекта учествовала су у попуњавању упитника. Анкета је била подијељена у седам дијелова.

1.1. Информације о послодавцу

1.1.1. Према дјелатности:

Дјелатност	Број	%
Примарна производња	2	1,31
Прехрамбена индустрија	5	3,28
Дрвна индустрија	8	5,26
Текстилна индустрија	2	1,31
Грађевинарство	4	2,63
Метални сектор	8	5,26
Транспорт, складиштење и дистрибуциј	3	1,97
Трговина	64	42,13
Хотелијерство туристичка дјелатност, услуге у туризму	4	2,63
Остало	52	34,22

1.1.2. Према облику организовања:

Облик организовања	Број	%
Друштво са ограниченом одговорношћу – Д.О.О.	88	57,89
Самостални предузетник – С.П.	64	40,14
Акционарско друштво – А.Д.	3	1,97

1.1.3. Према броју запослених:

Број запослених	Број	%
1 – 10	95	62,50
10 – 50	25	16,50
50 – 100	7	4,60
100 – 200	1	0,70
200+	1	0,70

Узорак се мање-више можесматрати упоредивим са општим показатељима о структури привреде у Граду Бијељина, барем када је ријеч о облику организовања, броју запослених и према дјелатности. Напомињемо, да су анкетом били обухваћени само привредни субјекти, и то они у приватном власништву. Послодавци из јавног сектора (органи власти, фондови, јавне установе, јавна предузећа и сл.), нису били предмет анкете.

1.2.Сарадња јавног и приватног сектора

Према наведеним одговорима, трећина испитаника имала је остварену сарадњу са Градском управом. У питању су били контакти различитог типа: учешће на пројектима, састанци у вези са изградњом индустријско – пословних зона, учешће на округлим столовима, радионицама и обукама, контакти приликом добијања бесповратних средстава и подстицаја, учешће у раду Привредног савјета, тематски разговори са градоначелником, прибављање и размјена информација и сл. Међутим, двије трећине испитаника саопштило је да није имало било какве контакте са Градском управом Града Бијељина, с тим да нису наводили разлоге зашто тих контаката није било.

На питање о односу јавног и приватног сектора у посљедњих годину дана, побољшање је осјетило 32% учесника, 48% учесника је рекло да се ништа није промијенило, а погоршање је осјетило 20% испитаника.

Међу разлозима за побољшању сарадњу, према онима који су одабрали тај одговор, углавном је наведена сарадња са Привредним савјетом, учешће на пројектима заједно са Градом Бијељина, преквалификација радника, добијање неповратних средстава и подстицаја, попут подстицаја Агенције за развој МСП, квалитетнија комуникација и способност и спремност запослених у Градској управи, ангажовање руководства Града, помоћ младим предузетницима, прилике које се пружају младим људима и доступност фондова, као и стручних едукација, организовање анкете о задовољству привредних субјеката и њиховим приједлозима како да се унаприједи пословно окружење и др. Уз ове одговоре навођени су конкретни примјери остварене сарадње.

Испитаници који су оцијенили да је стање остало непромијењено у погледу сарадње јавног и приватног сектора и који сматрају да је дошло до погоршања тог односа, разлоге за то виде у генерално лошој комуникацији са приватним сектором, спорости у рјешавању проблема, партократији, лошој финансијској ситуацији и

економској клими, недостатку новца у градској каси, бирократизацији управе, обостраној неактивности по том питању, прекиду појединих линија приградског саобраћаја, корупцији, компликовању и трајању процедура за прибављање одређене документације, недостатку дигитализације и сл. Најчешће нису навођени конкретни примјери уз ове одговоре, али било је и њих.

Да су неке од предложених иницијатива пословног сектора позитивно ријешене, потврдно је одговорило 12%, а одрично 88% испитаника. За потврдан одговор, наведени су разлози попут развоја индустријско – пословних зона, изградње инфраструктуре, рјешавање проблема са неадекватном радном снагом, брже спровођење поступака регистрације и издавања докумената, формирање одјељења за столаре и фризеру у средњој школи, премије за дуван, регулисање власништва над земљиштем и др. Субјекти који су навели да нису ријешене иницијативе пословног сектора, нису конкретизовали о којим иницијативама је ријеч.

Привредни савјет остао је непознат половини испитаника (51%), док 42% испитаника оцјењује Привредни савјет као кључан, веома важан или важан фактор у природном окружењу. Преостали испитаници, њих 7% зна за Савјет али сматра да је његово постојање потпуно неважно.

1.3. Ефикасност система за издавање грађевинских дозвола

У погледу оцјене процеса добијања дозволе за градњу, већина испитаника је указала на позитивна искуства, указујући да су без проблема остварили своја права уколико би се доставила потпуна документација. Мањи број испитаника навео је проблеме попут дужине и захтјевности поступка и обимности потребне документације. Притом, треба нагласити да се око 40 % испитаника у посљедњих 10 година бавило градњом или проширењем својих пословних објеката, тако да је овдје било ријечи о њиховим непосредним искуствима.

Оцјена различитих елемената из области урбанизма и издавања дозвола за градњу приказана је у слџедећој табели:

	Значај за моје пословање			Квалитет процедура/услуга		
	Оцјена	Број	%	Оцјена	Број	%
Просторни план	Кључно за моје пословање	14	9,21	Веома сам задовољан	4	2,63
	Значајно	23	15,13	Задовољан/на сам али има још простора за побољшање	23	15,13
	Од малог значаја	26	17,10	Нисам задовољан/на, али примјећујем побољшања	24	15,79

	Нема никакав значај	34	22,36	Нимало нисам задовољан/на	18	11,84
	Уздржано	55	36,18	Уздржано	85	55,92
Регулациони планови	Кључно за моје пословање	13	8,55	Веома сам задовољан	5	3,29
	Значајно	25	16,45	Задовољан/на сам али има још простора за побољшање	23	15,13
	Од малог значаја	23	15,13	Нисам задовољан/на, али примјећујем побољшања	26	17,11
	Нема никакав значај	32	21,05	Нимало нисам задовољан/на	18	11,84
	Уздржано	59	38,82	Уздржано	85	55,92
Ефикасност процедура издавања дозвола на локалном нивоу	Кључно за моје пословање	21	13,82	Веома сам задовољан	9	5,92
	Значајно	25	16,45	Задовољан/на сам али има још простора за побољшање	22	14,47
	Од малог значаја	23	15,13	Нисам задовољан/на, али примјећујем побољшања	28	18,42
	Нема никакав значај	30	19,74	Нимало нисам задовољан/на	17	11,18
	Уздржано	55	36,18	Уздржано	78	51,32
Ефикасност процедура издавања дозвола на вишим нивоима	Кључно за моје пословање	19	12,50	Веома сам задовољан	4	2,63
	Значајно	21	13,82	Задовољан/на сам али има још простора за побољшање	27	17,76

власти	Од малог значаја	23	15,13	Нисам задовољан/на, али примјећујем побољшања	27	17,76
	Нема никакав значај	31	20,39	Нимало нисам задовољан/на	15	9,87
	Уздржано	58	38,16	Уздржано	80	52,63
Доступност информација о поступку издавања свих потребних дозвола на вебсајту Градске управе	Кључно за моје пословање	17	11,18	Веома сам задовољан	9	5,92
	Значајно	26	17,10	Задовољан/на сам али има још простора за побољшање	30	19,74
	Од малог значаја	21	13,82	Нисам задовољан/на, али примјећујем побољшања	19	12,50
	Нема никакав значај	30	19,74	Нимало нисам задовољан/на	13	8,55
	Уздржано	58	38,16	Уздржано	81	53,29
Информације о доступним локацијама за инвестирање	Кључно за моје пословање	13	8,55	Веома сам задовољан	6	3,95
	Значајно	21	13,82	Задовољан/на сам али има још простора за побољшање	27	17,76
	Од малог значаја	22	14,47	Нисам задовољан/на, али примјећујем побољшања	18	11,84
	Нема никакав значај	38	25,00	Нимало нисам задовољан/на	18	11,84
	Уздржано	59	38,82	Уздржано	83	54,61
Доступност водича,	Кључно за моје пословање	12	7,89	Веома сам задовољан	4	2,63

упустава и формулара за инвеститоре	Значајно	25	16,45	Задовољан/на сам али има још простора за побољшање	28	18,42
	Од малог значаја	21	13,82	Нисам задовољан/на, али примјећујем побољшања	25	16,45
	Нема никакав значај	37	24,34	Нимало нисам задовољан/на	16	10,53
	Уздржано	58	38,16	Уздржано	81	53,29

1.4.Предвидљивости трошкова пословања

У погледу услова за сигуран и брз развој привредне активности, око 37% испитаника је веома задовољно или је задовољно али има простора за побољшања са степеном предвидљивости трошкова пословања на које утичу локалне таксе и накнаде,приближно 31% испитаника није задовољно тиме, али примјећује побољшања, док око 20% уопште није задовољно, а неких 12% се није изјаснило. Ови одговори заједно са осталим одговорима у вези са предвидљивости трошкова пословања у погледу такса, накнада и подстицаја, приказани су у сљедећој табели:

	Оцјена	Број	%
Степен предвидљивости трошкова пословања, на које утичу локалне таксе и накнаде	Веома сам задовољан/на	10	6,57
	Задовољан/на сам, али има још простора за побољшање	47	30,92
	Нисам задовољан/на, али примјећујем побољшања	48	31,58
	Нимало нисам задовољан/на	30	19,74
	Уздржано	17	11,18
Оправданост износа локалних такси и накнада	Веома сам задовољан/на	10	6,57
	Задовољан/на сам, али има још простора за побољшање	40	26,32
	Нисам задовољан/на, али примјећујем побољшања	50	32,89
	Нимало нисам задовољан/на	35	23,03
	Уздржано	18	11,84
Транспарентност у	Веома сам задовољан/на	9	5,92

вођењу политике локалних такси и накнада	Задовољан/на сам, али има још простора за побољшање	43	28,29
	Нисам задовољан/на, али примјећујем побољшања	44	28,95
	Нимало нисам задовољан/на	32	21,05
	Уздржано	24	15,79
Адекватност подстицаја/умањења такси, субвенција које се тренутно нуде приватном сектору	Веома сам задовољан/на	10	6,57
	Задовољан/на сам, али има још простора за побољшање	35	23,03
	Нисам задовољан/на, али примјећујем побољшања	50	32,89
	Нимало нисам задовољан/на	32	21,05
	Уздржано	24	15,79
Транспарентност у вођењу политике локалних подстицаја/умањења такси, субвенција за приватни сектор	Веома сам задовољан/на	9	5,92
	Задовољан/на сам, али има још простора за побољшање	35	23,03
	Нисам задовољан/на, али примјећујем побољшања	43	28,29
	Нимало нисам задовољан/на	39	25,66
	Уздржано	26	17,11

Ако се наведени подаци поједностављено прикажу, може се закључити да релативна већина испитаника (према броју субјеката, а не према величини):

- сматра непредвиљивим трошкове пословања, на које утичу локалне таксе и накнаде;
- сматра неоправданим износ локалних такса и накнада;
- није задовољна транспарентношћу у вођењу политике локалних такса и накнада;
- сматра неадекватним подстицаје/умањења такса, субвенција које се тренутно нуде приватном сектору;
- није задовољна транспарентношћу у вођењу политике локалних подстицаја/умањења такса, субвенција за приватни сектор;
- али треба нагласити да је у просјеку преко 60% испитаника или веома задовољно, или задовољно али има простора за побољшање, или незадовољно али примјећује побољшања, што указује на позитиван тренд промјена.

Управо у складу са наведеним закључцима, учесници су дали и препоруке у смислу креирања локалне политике такса и накнада, које се могу свести на два основна закључка: смањити, укинути, или значајно прилагодити таксе и накнаде, и транспарентније трошити приходе од такса и накнада.

Препоруке учесника локалним властима у смислу креирања адекватне политике подстицаја/умањења такса, субвенција за пословни сектор тичу се:

- повећања субвенција, уз смањење такса или равнотежу такса и субвенција;
- пројектно оријентисаног давања субвенција, а не давања субвенција кроз уопштену подјелу;
- угледања на пожељне примјере из окружења (нпр. Јагодину).

1.5. Подршка запошљавању и управљање људским ресурсима

Једно од питања односило се и на планирана запошљавања. Значајна већина испитаника планира нова радна мјеста у наредне двије године, чак 64%, и то за следећи број:

- 0–2 49 (32,24%)
- 3–9 41 (26,97%)
- 10–50 5 (3,29%)
- 50–249 1 (0,66%)
- Више од 250 1 (0,66%)

Међу планираним новим радним мјестима, највише учесника у упитнику навело је да су им потребни радници са ССС, затим ВСС, и КВ степеном квалификације. Углавном су у питању занатски послови попут механичара, бравара, заваривача, лакирера, лимара, монтера и др.; услужни послови као што су трговци, конобари, кувари, кројачи и сл.; сложенији технички послови, рецимо графички инжењери, дизајнери, ЦНЦ оператери, фармацеутски, пољопривредни и прехранбени техничари и др.; а рјеђе сложени послови за које се захтијева ВСС, попут машинских и електро инжењера, економиста, правника и магистара фармације.

Исказани захтјеви за пријемом нових радника, односно планирање нових радних мјеста, указују на то да већина привредних субјеката са подручја Града Бијељина, барем они анкетирани, намјеравају запошљавати раднике за којима постоји потреба и на тржишту радне снаге у европским земљама (занатска и услужна дјелатност). То унеколико усложњава прилике јер општи услови рада, нето плате, накнаде и остала права из радног односа на домаћем тржишту рада нису ни изблиза повољне као у европским државама. Очито је да ће у сарадњи републичких и локалних власти, као и образовних установа и пословних субјеката, морати доћи до битно другачије сарадње уколико постоји намјера да се привредна активност одржи на овим просторима.

Структура радника према степену квалификације и дјелатностима, а чији пријем планирају анкетирани привредници у наредне двије године, у принципу одговара квалификационој структури и структури дјелатности лица запослених са евиденције ЈУ Завод за запошљавање РС– Филијала Бијељина у посљедње двије године (вид. Табелу 8 и Табелу 9). С обзиром на то да су анкетом били обухваћени само привредни субјекти у приватном власништву, а да послодавци из јавног сектора (органи власти, фондови, јавне установе, јавна предузећа и сл.) нису анкетирани, донекле је и разумљива мања потражња за високо квалификованом радном снагом. Низак ниво учешћа високих технологија у привреди Републике Српске, одражава се и на квалификациону структуру запослених, са претежним учешћем радника ССС трећег и четвртог степена.

На анкети, већина испитаника није била задовољна тржиштем радне снаге (47%), наспрам 37% оних који јесу и 16% учесника који се нису изјаснили. Разлози за незадовољством тржиштем радне снаге прије свега сунезаинтересованост и/или

неквалификованост и/или исељавање радно способних лица, док је значајан разлог сива економија и рад на црно, што ствара нелојалну конкуренцију на тржишту.

Занимљиво је да чак 38% учесника нема мишљење о тренутном ангажовању Града Бијељина на унапређењу радне снаге и развоју људских ресурса. Преостали учесници су углавном задовољни (34%), док је нешто мањи дио незадовољан (28%). По свему судећи, није довољна обавијештеност о активностима које су предузете на том плану и на томе треба радити.

1.6. Цијене и квалитет комуналних услуга и инфраструктуре

Оцјена комуналне инфраструктуре приказана је у сљедећој табели:

	Цијена			Квалитет			Доступност:		
	Оцјена	Број	%	Оцјена	Број	%	Оцјена	Број	%
Водоснабдијевање	Цијене су ниске	4	2,63	Не постоји комунална услуга или инфраструктура	4	2,63	Потпуно сам информисан	41	26,97
	Цијене су сасвим реалне	15	9,87	Веома сам задовољан/на	28	18,42	Имам основне информације	80	52,63
	Цијене су донекле реалне	27	17,16	Задовољан/на сам, али има још простора за побољшање	60	39,47	Тешко долазим до информација	24	15,78
	Цијене су превисоке	90	59,21	Нимало нисам задовољан/на, али примјећујем побољшања	17	11,18	Не могу доћи до информација	5	3,29
	Уздржано	16	10,52	Нимало нисам задовољан/на	20	13,16	Уздржано	23	15,13
				Уздржано	22	14,47			
Канализација	Цијене су ниске	3	1,97	Не постоји комунална услуга или инфраструктура	30	19,74	Потпуно сам информисан	16	10,53
	Цијене су сасвим реалне	9	5,92	Веома сам задовољан/на	16	10,53	Имам основне информације	67	44,08

	Цијене су донекле реалне	29	19,08	Задовољан/на сам, али има још простора за побољшање	48	31,58	Тешко долазим до информација	24	15,79
	Цијене су превисоке	73	48,03	Нимало нисам задовољан/на, али примјећујем побољшања	21	13,82	Не могу доћи до информација	4	2,63
	Уздржано	38	25,00	Нимало нисам задовољан/на	15	9,87	Уздржано	41	26,97
				Уздржано	22	14,47			
Одношење смећа	Цијене су ниске	3	1,97	Не постоји комунална услуга или инфраструктура	0	0,00	Потпуно сам информисан	21	13,82
	Цијене су сасвим реалне	33	21,71	Веома сам задовољан/на	32	21,05	Имам основне информације	83	54,61
	Цијене су донекле реалне	50	32,89	Задовољан/на сам, али има још простора за побољшање	61	40,13	Тешко долазим до информација	21	13,82
	Цијене су превисоке	54	35,53	Нимало нисам задовољан/на, али примјећујем побољшања	21	13,82	Не могу доћи до информација	8	5,26
	Уздржано	12	7,89	Нимало нисам задовољан/на	17	11,18	Уздржано	19	12,5
				Уздржано	21	13,82			

Гријање	Цијене су ниске	3	1,97	Не постоји комунална услуга или инфраструктура	28	18,42	Потпуно сам информисан	11	7,24
	Цијене су сасвим реалне	4	2,63	Веома сам задовољан/на	2	1,32	Имам основне информације	32	21,05
	Цијене су донекле реалне	23	15,13	Задовољан/на сам, али има још простора за побољшање	25	16,44	Тешко долазим до информација	13	8,55
	Цијене су превисоке	31	20,39	Нимало нисам задовољан/на, али примјећујем побољшања	12	7,89	Не могу доћи до информација	6	3,95
	Уздржано	91	59,87	Нимало нисам задовољан/на	7	4,61	Уздржано	90	59,21
				Уздржано	78	51,32			
Услуге превоза	Цијене су ниске	4	2,63	Не постоји комунална услуга или инфраструктура	72	47,37	Потпуно сам информисан	13	8,55
	Цијене су сасвим реалне	16	10,53	Веома сам задовољан/на	7	4,61	Имам основне информације	37	24,34
	Цијене су донекле реалне	31	20,39	Задовољан/на сам, али има још простора за побољшање	33	21,71	Тешко долазим до информација	14	9,21

	Цијене су превисоке	25	16,45	Нимало нисам задовољан/на, али примјећујем побољшања	13	8,55	Не могу доћи до информација	8	5,24
	Уздржано	76	50,00	Нимало нисам задовољан/на	13	8,55	Уздржано	80	52,63
				Уздржано	14	9,21			
Електрична енергија	Цијене су ниске	5	3,29	Не постоји комунална услуга или инфраструктура	0	0,00	Потпуно сам информисан	20	13,16
	Цијене су сасвим реалне	18	11,84	Веома сам задовољан/на	21	13,82	Имам основне информације	87	57,24
	Цијене су донекле реалне	41	26,97	Задовољан/на сам, али има још простора за побољшање	64	42,11	Тешко долазим до информација	19	12,50
	Цијене су превисоке	77	50,66	Нимало нисам задовољан/на, али примјећујем побољшања	26	17,11	Не могу доћи до информација	6	3,95
	Уздржано	11	7,24	Нимало нисам задовољан/на	21	13,82	Уздржано	20	13,16
					Уздржано	20	13,16		
Телекомуникације	Цијене су ниске	3	1,97	Не постоји комунална услуга или инфраструктура	1	0,65	Потпуно сам информисан	20	13,16

	Цијене су сасвим реалне	18	11,84	Веома сам задовољан/на	17	11,18	Имам основне информације	80	52,53
	Цијене су донекле реалне	42	27,63	Задовољан/на сам, али има још простора за побољшање	60	39,47	Тешко долазим до информација	20	13,16
	Цијене су превисоке	73	48,02	Нимало нисам задовољан/на, али примјећујем побољшања	24	15,78	Не могу доћи до информација	8	5,26
	Уздржано	16	10,52	Нимало нисам задовољан/на	27	17,76	Уздржано	24	15,79
				Уздржано	23	15,13			
Локална путна инфраструктура	Цијене су ниске	8	5,26	Не постоји комунална услуга или инфраструктура	3	1,97	Потпуно сам информисан	22	14,47
	Цијене су сасвим реалне	25	16,45	Веома сам задовољан/на	19	12,50	Имам основне информације	77	50,66
	Цијене су донекле реалне	51	33,55	Задовољан/на сам, али има још простора за побољшање	57	37,5	Тешко долазим до информација	19	12,5
	Цијене су превисоке	46	30,26	Нимало нисам задовољан/на, али примјећујем побољшања	22	14,47	Не могу доћи до информација	9	5,92

	Уздржано	22	14,47	Нимало нисам задовољан/на	29	19,07	Уздржано	25	16,45
				Уздржано	22	14,47			
Снабдијевање гасом	Цијене су ниске	9	5,92	Не постоји комунална услуга или инфраструктура	92	60,53	Потпуно сам информисан	12	7,89
	Цијене су сасвим реалне	2	1,32	Веома сам задовољан/на	1	0,66	Имам основне информације	20	13,16
	Цијене су донекле реалне	14	9,21	Задовољан/на сам, али има још простора за побољшање	8	5,26	Тешко долазим до информација	10	6,58
	Цијене су превисоке	15	9,87	Нимало нисам задовољан/на, али примјећујем побољшања	7	4,61	Не могу доћи до информација	8	5,26
	Уздржано	113	74,34	Нимало нисам задовољан/на	11	7,24	Уздржано	102	67,11
					Уздржано	33	21,71		

У дијелу упитника који се тиче побољшања доступности и квалитета инфраструктуре и комуналних услуга, учесници су дали бројне али понекад противрјечне препоруке Граду Бијељина. С једне стране, предложено је смањење или укидање накнада и такса, а с друге стране се очекује повећано инвестирање, повећане субвенције, и укупно веће учешће Града Бијељина у обезбјеђењу комуналних и инфраструктурних услуга, за шта су потребни издашнији приходи.

1.7. Приједлози, похвале, иницијативе и приговори

Бројни су захтјеви за већим учешћем Града у осигурању повољних привредних услова, често кроз инвестирање у инфраструктуру, као и кроз субвенције, подстицаје и сл., а с друге стране понављају се захтјеви за свеопштим смањењем јавних прихода које остварује Град Бијељина од такса и накнада. Указује се и на потребу задржавања младог и радно способног становништва, не само у урбаном него и у руралним дијеловима подручја Града, за шта се наводи више начина, међу којима је значајнији развој приградског јавног превоза.